

Székely Győző

A mai magyarországi erdei iskolák

A korabeli magyarországi erdei iskolák az ún. szabadlevegős iskolák az egészséges életkörülmények megteremtésének ötletével szerveződtek. A maihoz hasonló tanulásszervezési céllal létesített erdei iskolák azonban csak jóval később, kb. húsz évvel ezelőtt alakultak, amikor a biológia oktatásában helyet kaptak az ökológiai ismeretek is, és – részben a környezeti problémák súlyosbodása nyomán kialakuló környezetvédelmi mozgalmak hatására – a tanórán kívüli tevékenységekben egyre nagyobb szerephez jutottak a környezetismereti és környezetvédelmi tevékenységek, illetve a településszépítő, város- és faluvédő szakkörök.

A mai erdei iskolák céljai, feladatai a *fenntartható fejlődéssel* kapcsolatosak: „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.” (*Közös Jövők jelentés*, 1987) Egy másik értelmezés szerint: „A fenntarthatóság az emberiség szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációinak számára történő megőrzésével egyidejűleg.” (*Átmenet a fenntarthatóság felé*; Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000)

A fenntarthatóság elérésében a kulcsszerep az oktatóé, nevelőé, és mindazoké, akik szemléletformálással foglalkoznak. Az oktatásnak, és ezen belül elsőként az alapoktatásnak fel kell ébresztenie és erősítenie kell a környezeti etikai tudatosságot, ki kell alakítania a fenntartható fejlődéssel összhangban levő értékeket, képességeket és viselkedéseket.

Az iskola számos lehetőséggel rendelkezik a tanulók készségeinek, képességeinek fejlesztésére. A tanteremhez kötött, tantárgyakra szabdalt oktatás mellett azonban szükség van egy olyan helyre is, ahol a diák rácsodálkozhat a természetre, az *egészre*, a kapcsolatok közötti *összefüggésekre*, ahol megismerheti a növényeket és állatokat, felfedezheti a hagyományos mesterségek szépségét, és ahol tudatosul benne, hogy a mértéktelen fogyasztással nem őrizhető meg a vizek, a levegő vagy a talaj tisztasága.

Az erdei iskolát mint a környezettudatos nevelés egyik fontos színterét ma így határozzák meg:

„Az erdei iskola sajátos, a környezet adottságaira építő nevelés- és tanulásszervezési egység. A szorgalmi időben megvalósuló, egybefüggően többnapos, a szervező oktatási intézmény székhelyétől különböző helyszínrű

tanulásszervezési mód, amelynek során a tanulás a tanulók aktív, cselekvő, kölcsönösségen alapuló együttműködésére és kommunikációjára épül. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez. Kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életvezetési képességek fejlesztése és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció.” (*Az erdei iskola hasznos könyve*. Budapest, 2002, Nemzeti Tankönyvkiadó)

Az erdei iskola ma tehát nem egészségmegőrző vagy szabadidős tevékenység, nem tanulmányi kirándulás, annál több és attól különböző *önálló nevelés- és tanulásszervezési egység*, mely sajátos – többféle tartalommal megtölthető – tanterv szerint történik, az iskolától különböző helyszínen, csakis szorgalmi időben, tehát nem hét végén vagy vakációban, nem történhet ötletszerűen, tervezése pedig a nevelőtestület által elfogadott alapelveknek kell megfeleljen, melyek között a *fenntartható fejlődés*, az *elővigyázatosság és megelőzés elve*, a *partneri viszony* és a *gazdaszemlélet* elve említhető.